

Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2019, 2(1):44-56.

DOI: [10.26677/TR1010.2019.83](https://doi.org/10.26677/TR1010.2019.83)

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası:

<https://www.sobibder.org>

KAVRAMSAL MAKALE

Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarında Afrika'nın Yeri

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan AK, Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul. e-posta: gokhan.ak@nisantasi.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0674-9699>

Yasin BAŞPINAR, Doktora Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler ve Bölgesel Çalışmalar Ana Bilim Dalı, İstanbul. e-posta: ybaspinar17@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8174-361X>

Öz

Barış Gücü operasyonları, uluslararası çatışmayı önleme, çözme ve dönüştürme girişimlerinde uluslararası toplumun en çok başvurduğu barışçıl metotlar arasındadır. Bu araştırmanın ana amacı, Birleşmiş Milletler (BM) örgütünün icra ettiği barış gücü operasyonlarında Afrika'nın yerinin ortaya konmasıdır. Afrika, en çok barış misyonunun gerçekleştirildiği coğrafya olması nedeniyle, uluslararası politika ve güvenlik çalışmalarında önemli bir konumda bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmanın kapsamı, BM'nin barış gücü operasyonları, bunların rolü ve önemi ile Afrika kıtasının bu operasyonlarda fazla yer alması hususlarıdır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada, içerik ve belge analizi metotları kullanılarak, konu ile ilgili literatürde yer alan bilimsel kitap, makale, BM raporları, BM'nin yıllık değerlendirmeleri, uluslararası medyada yer alan açık basın kaynakları gibi ikinci veri kaynaklarından yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler, Afrika, Çatışma, Barış Gücü Operasyonları, İnsani Yardım.

Makale Gönderme Tarihi: 22.02.2019

Makale Kabul Tarihi: 23.03.2019

Önerilen Atf:

Ak, G. ve Başpınar, Y. (2019). Birleşmiş Milletler Barış Gücü Operasyonlarında Afrika'nın Yeri, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1):44-56.

© 2019 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi.

CONCEPTUAL PAPER

The Place of Africa in United Nations Peacekeeping Operations

Dr. Gökhan AK, Nişantaşı University, Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, Department of International Relations, İstanbul. e-mail: gokhan.ak@nisantasi.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0674-9699>

Yasin BAŞPINAR, Ph.D. Student, National Defense University, Atatürk Institute for Strategic Studies, Department of International Relations and Regional Studies, İstanbul. e-mail: ybaspinar17@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8174-361X>

Abstract

Peacekeeping operations are one of the most peacefully-visited methods by the international community in the effort to prevent, resolve and transform international conflicts. The main aim of this research is to explore the place of Africa in the United Nations (UN) peacekeeping operations. Africa has an important position in international policy and security studies since it is the geography where the peace mission is implemented in the highest frequency. Thus, the content of this study comprises UN peacekeeping operations, their roles and importance as well as much-involvement of the African continent in those operations. As a qualitative research, this study will mainly use content and document analysis research techniques by benefitting from secondary data sources such as scientific books, essays, UN reports, UN annual reviews as well as some open-sourced news on international media about peacekeeping operations in line with the literature.

Keywords: United Nations, Africa, Conflict, Peacekeeping Operations, Humanitarian Aid.

Received: 22.02.2019

Accepted: 23.03.2019

Suggested Citation:

Ak, G. and Başpınar, Y. (2019). The Place of Africa in United Nations Peacekeeping Operations, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 2(1):44-56.

© 2019 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi.

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler (BM) örgütü, özellikle I. ve II. Dünya Savaşlarının yıkıcı etkileri sonrasında, savaşı önlemek amacıyla kurulmuş bir uluslararası örgüttür. Bununla birlikte, BM'nin kurucu belgesi olan BM Sözleşmesi'nde (UN Charter) "barışı koruma" gibi bir kavram veya misyondan bahsedilmemiştir (Luard, 1986:44). Bilakis, anılan Sözleşme 6. Bölümde, BM'nin askeri uzlaşmazlıkları gayri-askeri yollarla nasıl çözeceğine dair hükümler bulunmaktadır. 7. Bölüm ise, BM'nin uluslararası barışa yönelik tehditlere karşı girişebileceği askeri ve gayri-askeri hareketleri tanımlar. Bu her iki bölümün hükümleri, BM'nin özel durumlarda kriz bölgelerinde asker konuşlandırmasına olanak sağlar. 6. Bölüm kapsamı ve ilgili tarafların da mutabakatıyla, BM harekete geçmeye karar verebilir. Bu durum, uzlaşmazlıkla ilgili herhangi bir çözüme ulaşılan değin, ilgili kriz bölgesinde şiddetin tekrar vukuunu önlemek ve barışı tesis edip sürdürebilmek amacıyla tarafsız askeri birliklerin konuşlandırılmasını ihtiva eder. Ancak, ilgili kriz coğrafyasında böylesi asker konuşlandırma, Sözleşme'nin Bm. 7, Md. 43'de yer alan hususları, silahlı kuvvet kullanımı ile ilgili sınırlamayı muğlak hale getirdiğinden, barış gücü operasyonları genelde BM Sözleşmesi'nin 6.5 Bölümü olarak görülür (Usden ve Juergenliemk, 2012:1). Bu bağlamda, BM tarihinin ilk barış gücü operasyonu, Mayıs 1948'de İsrail ile Arap komşuları arasındaki ateşkesi gözlemek üzere oluşturulmuş ve UN Truce Supervision Organization (UNTSO) tarafından görevlendirilmiş olan bir operasyondur. Benzer şekilde BM, Ocak 1949'da Hindistan ile Pakistan arasındaki gergin ilişkiler için bu ülkelere BM Askeri Gözlem Grubu bağlamında gözlemciler göndermiştir. Bu iki operasyon, uzlaşmazlık yaşayan tarflar arasında olayların tırmanmasını engellemek ve alanlar ilgili bilgi sağlamak amacıyla, bugün hala devam etmektedir (Karaosmanoğlu, 1981:12).

Öte yandan, Afrika'nın yakın dönemlere kadar sömürge yönetimleri altında idare edilmesi, post-kolonyal dönemde Afrika kıtasında iç karışıklıkların, siyasi istikrarsızlıkların ve iç savaşların görülmesine sebep olmuştur. Eğitim seviyesinin düşük olması, yoksulluk, kıtlık ve az gelişmişlik gibi faktörlerle birleşince kıtada büyük savaşlar ve soykırımlar yaşanmıştır. Bu noktadan hareketle, Birleşmiş Milletler (BM) örgütünün, kuruluşundan bu yana en çok barış gücü operasyonu gerçekleştirdiği coğrafyanın Afrika olduğu görülmektedir. Nitekim 1948 ve 2013 yılları arasında BM kapsamında dünya üzerinde yürütülen 68 barış gücü operasyonunun 28'i Afrika'da gerçekleşmiştir. Yine Soğuk Savaş sonrası dönemde, BM tarafından organize edilen 55 farklı barışı koruma ve gözlem faaliyetinin 27'si bu kıtada gerçekleşmiştir (Akonor, 2017:13).

Günümüzde de halen aktif olan 14 barış gücü faaliyetinin 7'si Afrika'da faaliyet göstermektedir. Bu birlikler Batı Sahra, Mali, Orta Afrika Cumhuriyeti, Abyei, Darfur, Kongo ve Güney Sudan'da bulunmaktadır (UN DPKO, 2019). Bu dokuz bölgede BM, 104.000'in üzerinde asker/sivil personeli bünyesinde bulundurmakta ve yılda yaklaşık 8 milyar dolarlık bir harcama gerçekleştirmektedir (UN DPKO/DFS, 2012:9; Oladipo, 2017). Söz konusu rakamlar, Afrika'da yürütülen barış gücü faaliyetlerine en pahalı ve en geniş payesini kazandırmaktadır. Dahası bu rakamların önümüzdeki yıllarda daha da arttırılması hedeflenmektedir.

Bu çalışmada, BM barış gücü faaliyetlerinde Afrika'nın yeri araştırılmıştır. Burdan hareketle, önce barış gücü kavramına değinilecek, barış gücü faaliyetlerinde yaşanan olumsuzluklara parantez açılacak, Afrika'da BM barış gücü operasyonlarının tarihçesi irdelenerek, günümüzde Afrika'daki barış gücü faaliyetlerinin durumu incelenerek, nihayetinde konu sonuç kısmında bağlanacaktır. Zira Afrika, BM'nin kuruluşundan beri barış gücü faaliyetlerinin en yoğun yaşandığı bölge olması sebebiyle (Durch, 1993:29), bu alanda yapılan akademik araştırmalar için önemli bir görgül örnek olmaktadır. Geçmişteki olumlu/ olumsuz tecrübelerin günümüz ile karşılaştırmalı olarak analizi, barış gücü faaliyetlerinin gelecekteki başarısında doğrudan ve dolaylı olarak rol oynayabileceğinden çalışma önemli bir alanı işaret etmektedir.

BARIŞ GÜCÜ KAVRAMI VE AFRİKA

“Barışı koruma” (peacekeeping) kavramı, BM 1945’te kurulurken örgütün Sözleşmesi’ne girmiş bir kavram değildir. Barışı koruma kavramı ve uygulamaları, sonraki yıllarda BM Sözleşmesi’nde öngörülen kollektif güvenlik sisteminin tam anlamıyla işleyememesinin bir sonucu olarak ortaya çıkan boşluğu doldurmak üzere, yine bu evrensel örgüt tarafından oluşturulan bir mekanizma olarak doğmuş ve gelişmiştir. Barışı koruma faaliyetleri, BM’nin uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden uyuşmazlıkların çözümüne yönelik çabalarının büyük çoğunluğunu oluşturur (White, 1990:166; Coate ve Puchala, 1990).

Soğuk Savaş yılları boyunca “ tarafların rızası, barış gücünün tarafsızlığı ve bir saldırı karşısında barış gücü askerinin kendini savunması dışında silaha başvurmama” gibi geleneksel barışı koruma ilkelerinin egemen olduğu ‘birinci nesil’ barışı koruma operasyonları, Soğuk Savaş sonrası dönemde yerini ‘ikinci nesil’ barışı koruma operasyonlarına bırakmıştır. Bu dönemde BM Güvenlik Konseyi’nde genel bir görüş birliğinin sağlanabilmesi ve birçok bölgede gerek sayıca, gerekse yaşanan şiddet açısından ülke içi çatışmaların artması BM barış operasyonlarının da bir değişim geçirmesini gerektirmiştir. Barış Operasyonu (peace operation) kavramı; barışı koruma (peacekeeping), barışı uygulama (peace enforcement), çatışma önleyici diplomasi (preventive diplomacy), barışı oluşturma (peace-making), çatışma sonrası barışı inşa etme (post-conflict peace building) ve barışı destekleme hareketi (peace support operation) kavramlarını kapsamaktadır (Roberts ve Kingsburry, 1993:28). Dolayısıyla, dağılmakta olan çoğu başarısız devlette ortaya çıkan iç savaflara müdahale ederek insani yardım eli uzatmak ve yeniden yapılanmalarına olanak sağlamak, ağır silahlarla donanmış tarafların varlığı da söz konusu olduğunda, geleneksel barışı koruma ilkelerinden uzaklaşarak daha sert önlemlere başvurmayı gerekli kılmıştır. İkinci nesil operasyonlar siyasal işlevlerinin yanısıra, insani yardım faaliyetlerine de yer veren çok boyutlu ve çok işlevli bir görünüm kazanmışlardır (Demirtürk Demirdöğen, 2006:237).

BM Barış gücü; “İlgili tüm tarafların onayıyla normal olarak BM’nin asker ve/veya polis güçleri ve çoğunlukla sivil personelin de iştirakiyle bir BM biriminin çatışma bölgesinde konuşlanmasındır. Barış gücü hem çatışmanın önüne geçilmesini hem de barış yapılması olanaklarını genişleten bir tekniktir.” (Gali, 1993:11; Boutros-Ghali, 1992) “Mavi bereliler” ya da “mavi kasklılar” şeklinde de adlandırılan BM barış gücü; “uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden durumlarda, siyasal çözümlerin tükendiği zaman, BM’nin çatışmaları denetleme yollarından biridir” (Duran, 2001:135). BM Güvenlik Konseyi tarafından oluşturulabilen bir barış gücü faaliyeti, tarafların rızası, tarafsızlık, öz savunma ve görev tanımının korunması dışında güç kullanmama temel prensipleri dahilinde işlemektedir (UN, 2015). BM barış gücüne katılmak devletler için gönüllülük esasında gerçekleşmekte; her ülke askerlerini kendi üniformaları, mavi bereleri ve BM rozetleriyle donatmaktadır. Ayrıca her ülke istediği zaman askerlerini geri çekme hakkına da sahip olmaktadır (Finkelstein, 1995:34). Nitekim barış gücünün içinde askerler dışında, siviller ve polis gibi kolluk güçleri de yer almaktadır.

Barış gücü birlikleri gönderildikleri bölgede istikrarı ve barışı sağlamak gibi hedefleri gerçekleştirmeye çalışıyor olsalar da, operasyonlar birtakım zorlukları ve olumsuzlukları da bünyesinde barındırmaktadır. Bunlardan ilki barış gücü askerlerinin gönderildikleri bölgede gerçekleştirdikleri cinsel nitelikli suçlardır. 2004 yılında Demokratik Kongo Cumhuriyeti’nde mavi bereli askerler yiyecek ve para karşılığında yerel kadınlarla cinsel birliktelik yaşamıştır. Bunlar arasında çok miktarda tecavüz vakası da gerçekleşmiştir. Mavi berelilerin üyelerinin erkek ağırlıklı olması ve suç unsurlarına caydırıcılık sağlayabilecek gerekli yaptırım mekanizmalarının olmaması, bu konuda derin ihlallerin yaşanmasına sebep olmuştur. Örneğin, 2006 yılında BM barış gücü polislerinin yalnızca %11’i; askeri personelinin ise yalnızca %3’ü

kadıdır. Ancak bu oran, kadın polislerde 2010 yılında %15'e çıkmıştır (Dharmapuri, 2013:14). Bunun üzerine, eski BM Genel Sekreterlerinden Kofi Annan, bu sorunun üzerine giderek, Ürdün BM Daimi Temsilcisi Prens Zeid Ra'ad'ı konuyla ilgili görevlendirmiş; bu şekilde 2005 yılında, gelecekteki barış gücü faaliyetlerinde cinsel suçların önüne geçilebilmesi maksadıyla Zeid Raporu yayımlanmıştır (UN General Assembly, 2005). Bu çerçevede, önemli eğitim faaliyetleri ve her nevi taciz olayını rapor etmek için disiplin üniteleri oluşturulmuştur (UN, 2018; UN DFS, 2018a; 2018b). Ancak yine de, örneğin O'Brien'a (2010:327-331) göre Zeid raporu sonrası atılan bürokratik adımlar yerinde, ama yetersiz olarak nitelendirilmiştir. Nitekim görev bölgesinin maddi yetersizliği, askerlerin buldukları ülkenin yasalarına karşı dokunulmazlığının olması, işlenen suçların hangi ülkenin mevzuatına ve yargı alanına dahil olduğunu belirleyecek uluslararası metinlerdeki eksiklikler, mavi bereli askerlerin suç işlemesini kolaylaştırmakta ve barış gücü operasyonları adına negatif bir özellik olarak yansımaktadır (Akonor, 2017:8).

Afrika'da Barış Gücü Faaliyetlerinin Dünü ve Bugünü

Afrika'da BM barış gücü faaliyetlerinin tarihçesi incelendiğinde, kıtadaki ilk barış gücü birliğinin 1956 yılında Süveyş Krizi vesilesiyle Mısır'a gönderildiği görülmektedir. Bu ilk barışı sağlama girişimi, 10 farklı ülkenin askerlerinden oluşan 6000 kişilik barış gücü ilk olma özelliği taşımasının yanı sıra daha sonraki barış gücü faaliyetleri adına da bir tatbikat manasına gelmekteydi (Adebajo, 2011:26). Bu kapsamda, Mısır'daki BM barış gücü, işgalci İngiliz, Fransız ve İsrail askerlerinin Mısır'dan ayrılmasını başarıyla sağlamıştır.

Bir sonraki kriz ise, Kongo'da meydana gelmiştir. Belçika'nın Kongo'ya bağımsızlığını vermesi bu ülkede bir kaos ortamının doğmasına sebep olmuştur. Kongo liderleri ise, gerek Kongo'da bulunan 100.000 vatandaşını korumak bahanesiyle ülkeye asker göndermek isteyen Belçika'yı ülkeden uzaklaştırmak, gerekse kriz konusunda yardım talep etmek amacıyla Birleşmiş Milletlere başvuru yapmıştır. Bunun üzerine BM, 1960 ve 1964 yılları arasında Kongo'da barış gücü bulundurmıştır. Öte yandan BM, Kongo iç savaşında taraf olmuş ve batılı devletlerin desteklediği devlet başkanı Joseph Kasavubu'nun anti komünist bir Kongo devleti oluşturma fikrine yardımcı olacak bir siyasa izlemiştir (Akonor, 2017:17).

BM, 1964'te sona eren Kongo görevinin akabinde 1988'e kadar Afrika'da barış gücü operasyonu yürütmemiştir. 1980'lerin sonunda Angola, Namibya ve Mozambik'te gerçekleştirilen görevler ise, kendi içlerinde nitelik ve başarı bağlamında aynı seviyede olmasalar da, gelecek adına barış gücü faaliyetlerine yaklaşım konusunda iyimser bir bakış açısı ortaya koymuşlardır. Angola'da Castro'nun desteklediği UNITA isyancıları ile ABD destekli hükümet arasında meydana gelen iç savaşın ardından BM, harekete geçerek adil bir seçim ortamı sağlanmasını amaçlamıştır (USSOCOM, 1998). Ancak, isyancı lider Jonas Savimbi'nin 1992 seçimlerindeki yenilgiyi kabul etmemesiyle iç savaşın dozu daha da artmıştır. BM'nin çabasıyla 1995 yılında taraflar arasında ateşkes anlaşması imzalanmıştır. 1997 yılında ise daha önce kararlaştırıldığı üzere BM, ülkeden çekilmiştir. BM'nin ülkeden çekilmesine müteakip olarak bir yıl içerisinde iç savaş yeniden yükselmiştir (Bellamy vd., 2010:237-242).

Namibya'da ise, BM barış gücü daha büyük bir başarı elde etmiş ve uzun vadede ülkede istikrarın sağlanmasına yardımcı olmuştur. BM, Güney Afrika, Küba ve Namibya gibi dış güçlerin de taraf olduğu çatışmaların nihayete ermesinde ve 1989 seçimlerinin barışçıl bir şekilde gerçekleşmesinde rol oynamıştır. Benzer bir şekilde Mozambik'te de BM görece başarılı bir operasyon yürütmüş ve gelecek adına iyimser bir tutumun oluşmasını sağlamışsa da 1990 yılında Somali'de başlayan çatışma bu iyimser ortamı gölgelemiştir (Adebajo, 2011:127-128). Birleşik Somali Kongresi'ne bağlı savaş liderlerinin hükümeti devirdikten sonra kendi aralarında

meydana gelen iç savaş; 1992 yılında 350.000 kişinin ölümüne ve ciddi bir kıtlığın yaşanmasına sebep olmuştur. ABD hükümeti insancıl yardımların geçişi için güvenliği sağlamak amacıyla bölgeye asker göndermiştir. Az sayıda uluslararası barış gücü de Somali'ye gönderilmiştir (Agada, 2008:16-17). Öte yandan 20 Pakistan barış gücü askerinin öldürülmesi üzerine ABD, daha aktif bir strateji izlemiş ve sorumlularla doğrudan savaşmıştır (Adebajo, 2011:175; Allard, 1995:6-7).

Bununla birlikte, söz konusu barışçıl restorasyon ve barışı tesis ederek idame mücadelesi, -ironik şekilde- asker ve sivil kayıplarına yol açmıştır. ABD askerlerinin BM görevlerine etkin katkı sağlamış oldukları görülse de, dış güçlerin ülkeye istikrar getiremediği anlaşılmıştır (Bowden, 1999). Bu durum BM'in barış sağlama faaliyetlerinde silah kullanma konusunda çekingen kalmasına sebep olmuştur (Akonor, 2017:17). Öte yandan, günümüzde de UNOSOM kapsamında devam eden Somali'deki misyon, sırasıyla UNOSOM I ve UNOSOM II için 893 asker ve 42.9 milyon dolar ile 22.000 asker ve 1.6 milyar dolar şeklinde gerçekleşmiştir (Wennesland, 2013:44-46).

Somali'de yaşanan olumsuz tecrübe (Hirsch ve Oakley, 1995), 1994 yılında Ruanda'da gerçekleşen soykırım üzerinde BM girişimlerinin zayıf kalmasında da rol oynamıştır: Soykırımdan önce ülkede büyük bir iç savaş yaşanmıştır. BM askerleri 1993 yılında çoğunluk Hutular ile azınlık Tutsiler arasında ateşkesin sağlanması için bölgede konuşlanmıştır (Bellamy vd., 2010:202-204). 1993'te seçimle iş başına gelen ilk Hutu devlet başkanı Habyarimana öldürülmüştür (Çoban Öztürk, 2011:73). Bu durumu gerekçe gösteren Hutular, '1994'te en az 800 bin Tutsi ve ılımlı Hutu'yu katletmiştir (Adelman ve Suhrke, 1999; De Waal, 1994:1-2).

Diğer taraftan 90'lı yıllarda yaşanan ve BM'nin soykırıma varan insanlık trajedilerini önleyemeyen başarısız tecrübelerine rağmen (Temoney, 2016), 7 Mart 2000'de dönemin -Ganalı, yani bir Afrikalı olan- BM Genel Sekreteri Kofi Annan, bu probleme çözüm yolları aramak amacıyla uluslararası uzmanların (Crossette, 2000:1) katılacağı bir panel düzenleneceğini duyurmuştur (UN News, 2000). Söz konusu panel, Cezayir eski Dışişleri Bakanı Lakhdar Brahimi başkanlığında toplanmıştır. Sonucunda da Ağustos 2000'de başkanın adını taşıyan Brahimi Raporu yayımlanmıştır (UN General Assembly, 2000). Rapora göre BM barış gücü daha fazlasını ve daha iyisini yapmalıdır. Rapor, Barışı Korumadan Sorumlu Daire'nin yeniden yapılandırılmasını ve barışın inşası için kendi bünyesinde bir fon oluşturmasını tavsiye etmektedir (Hürsoy, 2006:204; Durch vd., 2003). Raporun işaret ettiği bir diğer önemli husus da operasyonlara verilecek katkının etkili olabilmesi adına yardımın ülke esasına dayandırılarak değil de, bölgesel çapta oluşumların gerçekleştirilmesi esasına dayandırılmasının gerekliliğidir. BM barış gücü operasyonlarını gönüllülük esasına bağlayan bu anlayış, BM'ye katkı yapan ülkelerin askeri harcama ve personel sayısında indirime gitmeleri durumu da hesaba katıldığında barış operasyonlarını gerçekleştirilemez boyuta getirmektedir (Hürsoy, 2006:205; 2005:3).

Raporun akabindeki ilk barış gücü operasyonu Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DKC) üzerinde gerçekleşmiştir. Eski adı Zaire olan DKC'deki iç güvenlik ile toplumsal barış ve istikrar, hem iç savaş hem de Ruanda soykırımından kaçan mültecilerin ülkeye sığınmasıyla birlikte içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Güçlü bir ateşkese ihtiyacı olan DKC, bu konuda dışardan yardım almak durumunda kalmıştır. Başlangıçta savaşan güçlerin terhis edilmesi ve yerinden edilmiş nüfusun yeniden iskan edilmesini denetlemek için bölgede bulunan mavi bereli birlikler, 2002 yılında geçiş hükümeti görevlilerini korumak ve seçimlerin denetimini sağlamak şeklinde yeni görevler almıştır. Tull'a (2009:217) göre barış koruma güçleri, DKC hükümetinin -iç güvenlik aygıtındaki- reformlarını teşvik etme konusunda sınırlı da olsa başarılı olmuştur. Ancak Tull, en önemli görevin sivilleri korumak olduğunu ve barış koruma güçlerinin özellikle 2007 ve sonrasında sivillerin katledilmesini ve yerinden edilmesini büyük ölçüde engellemediğini ifade

etmektedir. Dahası Tull'a (2009:221) göre 2006'da geçişi sağlamak için yapılan seçimlerin denetimi, ülke içinden yerinden edilmiş insanların azaltılması, şiddetin azaltılması ve sivil yaşamın korunması konularında da başarısız kalınmıştır.

Ancak, DKC'de genel bir BM barış gücü barışı koruma operasyonu başarısızlığına rağmen, BM askerleri görevlerine devam etmiş ve bir çok kez isyancılara karşı açık silahlı mücadelede bulunmuşlardır. 60 isyancının öldürüldüğü bir operasyondan sonra BM Barış Gücü Operasyonları Askeri Danışmanı General Babacar Gaye, "Savaş gibi görünebilir, ancak bu bir barış gücü faaliyetidir." şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (ICRC, 2013:488). Öte yandan Kongo barış gücü operasyonunun en kapsamlı ve en pahalı operasyonlardan biri olduğunu da söylemek mümkündür. MONUSCO (United Nations Organization Stabilization Mission in the DR Congo) adı verilen organizasyon, Temmuz 2010'dan beri Kongo'da bulunmaktadır. 2019 yılı verileriyle 1.14 milyar USD bütçesi olan operasyon, ülke içinde 8 ayrı mevkideki konuşlanmada 19.452 üniformalı askeri bünyesinde bulundurmaktadır (MUNOSCO, 2019).

Bir diğer önemli Afrika operasyonu da Liberya'da gerçekleşmiştir. Liberya'daki operasyonu önemli kılan özelliklerden birisi, ilk kez mavi berelilerin bölgesel bir barış gücü organizasyonu ile birlikte çalışması olmuştur. Bölgede 1990'dan beri bulunan ECOWAS (Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu [Economic Community of Western African States]) örgütünün ad hoc görevlerle askeri kanadını oluşturan izleme grubu ECOMOG (Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu İzleme Grubu [The Economic Community of West African States Monitoring Group]), BM ile koordineli bir şekilde çalışarak (Wippman, 1993:30-33), bölgesindeki iç savaşlara ve çatışmalara müdahalede önemli görevler üstlenmiştir. Gerek arabuluculuk girişimleri, gerekse insani operasyonlarla ECOWAS'ın bölgesel krizlere, uluslararası toplumun da desteğiyle çözümler bulma yolundaki gayretlerinde olumlu sonuçlar alınmıştır (Bellamy vd., 2010:315; Adebajo, 2002:64-65).

Nitekim ECOWAS ve BM, 2003 yılında bölgedeki güçlerini büyük ölçüde arttırmış ve bu iki örgüt, arzu edilen bir işbirliği ve koordinasyon içerisinde 21. yüzyılın ilk on yılında ihtilafli bölgelerde kan dökülmesini büyük ölçüde engelleyebilmiştir. Ancak, ülkenin iç dünyasını saran insani konularda ise ciddi manada başarısız kalınmıştır (Martin-Brûlé, 2016:244-245). BM'nin 2003'te kurulan UNMIL (Liberya BM Misyonu [The United Nations Mission in Liberia]) çerçevesinde yürüttüğü barış gücü operasyonunda 16475 asker ve polis- Nijerya-Pakistan ve Ukrayna'dan- gücü görev yapmıştır. BM barış gücü 2018'de Liberya'dan çekilmiştir (Mbadlanyana ve Onuoha, 2009:4; Gberie, 2016:2).

Öte yandan Liberya'daki krizle yakından bağlantılı olan Sierra Leone iç savaşı, BM'nin bölgede bulundurduğu büyük gücü daha da arttırmasına sebep olmuştur. BM, Sierra Leone'ye başarılı olması gerektiğini düşünerek gitmiştir; ancak, büyük aksiliklerle karşı karşıya kalmıştır. Beş yüz mavi bereli askerin esir duruma düşmesi BM'i zor durumda bırakmış; Birleşik Krallık bu askerleri kurtarabilmek adına bölgeye bağımsız güç gönderme siyaseti izlemiştir. Kötü başlangıca rağmen birtakım başarılar da sağlanmıştır (Khobe, 2000; Lucey ve Kumalo, 2018). 2002 yılında ulusal seçimler ve 2004 yılındaki yerel seçimler başarıyla gerçekleştirilmiştir. Yine yarım milyondan fazla mülteci ve yerinden edilmiş insan yeniden yerleştirilmiştir. Nitekim Martin-Brûlé (Martin-Brûlé, 2016:251), 2001-2004 arası dönemde Sierra Leone'ye müdahalenin başarılı olduğunu düşünmektedir. 1999-2005 yılları arasında aktif olarak icra edilen UNAMSIL (Sierra Leone BM Misyonu [The United Nations Mission in Sierra Leone]) görevi kapsamında icra edilen Sierra Leone operasyonu 2002 yılında 17.455 kişilik bir birliğe sahipti (Vieira, 2016). Bunun yanı sıra 259 askeri gözlemci, 87 sivil polis memuru, 322 uluslararası 552 yerel sivil görevli Sierre Leone'de bulunmaktaydı. Yıllık bütçesi 700 milyon dolar olan UNAMSIL'in faaliyetleri için yaklaşık 2.8 milyar dolar harcama yapılmıştır (Berman ve Sams, 2000:95-100).

Bir diğer operasyon 2000 yılında Afrika Birliği Örgütü ile koordineli olarak Etiyopya ve Eritre arasında imzalanan barışı korumak amacıyla gerçekleşmiştir. İki ülke arasında dil ve tarih açısından ortaklıklar olmasına rağmen ekonomik konularda yaşanan sürtüşmeler ve sınır anlaşmazlıkları kapsamlı bir savaşı beraberinde getirmiştir (Tronvoll, 1999:1038-1040). Geçmiş tecrübelerden ders alan BM, yerelle daha fazla iş birliği yapabilmek maksadıyla toplumun yaşam koşullarını iyileştirmek ve misyonları için güvenilirlik sağlamak amacıyla tıbbi, sıhhi ve eğitim altyapısını inşa faaliyetlerine girişmiştir (Lyons, 2006; 2009:169-171; Pratt, 2006). Benzer bir başarı Afrika Birliği ile birlikte Brundi'de sağlanmıştır. BM güçleri 2006 yılına kadar bölgede görev almıştır (Jackson, 2006:14-15; Hara, 1999:5-6; Bouka ve Nyabola, 2016).

Bir diğer önemli kriz Sudan'da -Sudan'ın batısındaki Darfur bölgesinde- gerçekleşmiştir (Young, 2006). Mayıs 2006'de imzalanan özel bir Darfur Barış Anlaşması şiddet sorununu çözemeyince; BM Güvenlik Konseyi bölgede var olan barış gücü birliklerini 18.000 kişiye çıkarmıştır (Mickler, 2013:500). 2007 yılında oluşturulan Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği Darfur Misyonu (UNAMID [African Union/United Nations Hybrid operation in Darfur]) kapsamında BM ve Afrika Birliği Hibrid Harekat Kuvvet'ini oluşturmuştur (Salama, 2016). Afrika Birliği/Birleşmiş Milletler Darfur Hibrit Operasyonu, Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği'nin Sudan'ın Darfur eyaletinde sürdürdüğü ortak barışı destekleme hareketidir (Rolandsen, 2015:360-362; IIRI, 2016). Lynch ve Kessler'e (2004:2) göre UNAMID oluşturulmadan önce yaşanan insani kriz kimi çevrelerce soykırım olarak nitelendirilmiştir. Öte yandan Darfur'daki barış gücü, dünyadaki en geniş barış gücü faaliyetlerinden biridir. UNAMID 2016 verileriyle 1.1 milyar USD bütçeye ve 17.794 üniformalı personele sahiptir (UN Security Council, 2016:7-8; Caparini, 2015).

Öte yandan BM son on yılda Fildişi Sahilleri, Burundi, Sudan, Libya, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Çad (2007-2010), Mali, Abyei olmak üzere birçok Afrika ülkesinde barış gücü operasyonu yürütmüştür. 2018 yılı itibariyle MINUSCA (Orta Afrika Cumhuriyeti), MINUSMA (Mali), UNMISS (Güney Sudan), MONUSCO (Kongo), UNAMID (Darfur), UNISFA (Abyei), MINURSA (Batı Sahra) operasyonları Afrika'da sürdürülmektedir. BM 2018 yılı itibariyle 14 barış gücü faaliyeti icra etmekte ve bu faaliyetlerin yarısı Afrika kıtası üzerinde gerçekleşmektedir (Özçelik, 2016).

SONUÇ

Soğuk Savaş sonrasında savaşın niteliğinin değişmesi ile beraber barış operasyonlarının da niteliği değişmiş, Soğuk Savaş döneminde icra edilen barış operasyonları çoğunlukla çatışma yönetimi faaliyetleri iken, günümüzde yapılan barış operasyonları ise daha çok çatışma-çözümüne yönelik faaliyetler olmuş ve operasyonların insani yönü ağırlık kazanmıştır. Günümüzde icra edilen barış operasyonları; müdahale ettikleri kriz durumlarının karmaşık yapısı dolayısıyla, çatışmanın sona erdirilmesi ve istikrarın sağlanması görevlerinin yanı sıra yeniden yapılandırma ve gelişime yardım faaliyetlerini de içermektedir. Barış Operasyonları sadece BM tarafından değil, BM Sözleşmesi'nin 8. Bölümünde verilen yetkiye dayanarak, çeşitli Bölgesel Güvenlik Kuruluşları (NATO, AB, AGİT, Afrika Birliği) aracılığı ile de birçok kıtada icra edilebilmektedir.

Ancak, bunlar arasında Afrika kıtası, gerek 2. Dünya Savaşı sonrası yaşanan Kolonyal dönemin sona ermesi ve çoğu Afrika toplumunun bağımsızlığını kazanması, gerekse 2. Dünya Savaşı sonrası yeni küresel ekonomik düzen nedeniyle, çatışma ve savaş için risk ve tehdit olasılığının daha yüksek olduğu bir kıta olagelmıştır. Buna ana etken olarak, kıta ülkelerinin barındırdığı etnik, kültürel, ekonomik ve siyasal açıdan çok çeşitli nitelikteki gruplar gösterilebilir. Bir de, 1980 sonrası ABD, AB gibi güçlü uluslararası aktörlerce uygulanan neo-liberal küresel ekonomik siyasalar, demokrasi ve insan hakları temelli görünen, ancak "gerçek-ötesi" olan post-modernist

girişimler, renkli devrimler, Büyük Ortadoğu Projesi, Arap Baharı ve benzeri küresel gelişmeler bunlara eklenince, Afrika'nın Birleşmiş Milletler barış gücü operasyonları için oldukça önemli bir görgül örnek olması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bunda, kıtanın ekonomik az-gelişmişliği, demokrasi eksikliği ve olumsuz iklim şartları da etkili olmuştur. Bu yüzden de, son 30-40 yılda Afrika'da çok sayıda silahlı çatışma, yerinden edilme, siyasi istikrarsızlık ve soykırım gerçekleşmiştir. Kıtanın kendi içerisinde barış elde etme ve barışı koruma faaliyetleri gerçekleştirilecek güçten uzak olması, BM barış gücü operasyonlarını elzem hale getirmiştir.

BM kurulduğu günden günümüze barış gücü operasyonlarını ağırlıklı olarak Afrika'da gerçekleştirmiş ve örgüt, bu operasyonlar için ciddi miktarda personel ve kaynak ayırmıştır. Diğer taraftan, 2000'li yıllara kadar BM misyonlarında ciddi ve büyük olumsuz tecrübelerin de yaşandığı gözlenmiştir. Bu nedenle, özellikle Afrika barış gücü operasyonları sivil/asker personeli kaynaklı taciz, kötüye kullanma, tecavüz, rüşvet, işkence ve benzeri birçok olay yüzünden, BM, kendi barış gücü personeli için aldığı başarılı tedbirler, düzenlediği önemli panel ve yayımladığı raporlar, uyguladığı kurs ve eğitimler ile 2000'li yıllardan günümüze Afrika'da daha başarılı operasyonlar yürütmeye başlamıştır. Ancak, insancıl konularda yine de başarısız kalan BM'nin ünlü askeri personeli "mavi bereliler", özellikle cinsel nitelikli suçlar konusunda büyük bir olumsuz paye edinmiştir. Özellikle bu konularda ilerleme sağlanması adına 2010'lu yıllardan itibaren daha çok kadın mavi bereli kadın içeren BM birliklerinin sayısının artırılması, caydırıcı yaptırım mekanizmalarının işletilmesi ve kapsayıcı bir uluslararası metne bağlanma ihtiyaçlarının daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir.

Dolayısıyla, günümüzde de en çok barış gücü operasyonunun gerçekleştiği ve çatışmaların sonlandırılması için en çok personel ve maddi kaynak tahsis edilen bölgenin Afrika kıtası olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. Dolayısıyla, bu çatışma-yoğunluklu kıtada ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir şekilde hızlandırılarak, eğitim, sağlık, altyapı ve siyasi istikrar programlarının da desteklenmesinin anlaşmazlıkları azaltmada öncel-faydalı olacağı düşünülmektedir. İlaveten, ekonomik gelişmeyi daha kolay olanaklı kılacak sosyal demokrasi ilkelerinin toplumlara, zaten kıtada varolan ve ateşlenmeye hazır ihtilafları daha da artıracak şekilde dışarıdan askeri müdahalelerle dikte edilmemesinin gerektiği, böylece, bu durumun kıtada demokrasinin daha doğal ve yerleşik bir kültür olarak yayılmasına yardımcı olabileceği gibi hususlar da akla gelmektedir. Nihayetinde, tüm bu ve benzeri hususların başarılabilmesinin Afrika kıtasında toplumlararası ve toplum-içi çatışma ve ihtilaflarda daha hızlı iyileştirmeler sağlayabileceği aşikardır.

KAYNAKÇA

Adebajo, A. (2002). *Liberia's Civil War: Nigeria, ECOMOG, and Regional Security in West Africa*. Boulder CO: Lynne Rienner Publishers.

Adebajo, A. (2011). *UN Peacekeeping in Africa: From the Suez Crisis to the Sudan Conflicts*. Boulder CO: Lynne Rienner Publishers.

Adelman, H. ve Suhrke, A. (1999). *The Path of a Genocide: The Rwanda Crisis from Uganda to Zaire*. New Brunswick: Transaction Publishers.

Agada, S. (2008). *The Challenges of United Nations Peacekeeping in Africa: Case Study of Somalia*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ibadan Üniversitesi, Ibadan, Nijerya.

Akonor, K. (2017). *UN Peacekeeping in Africa: A Critical Examination and Recommendations for Improvement*. Cham, Switzerland: Springer.

- Allard, K. (1995). *Somalia Operations: Lessons Learned*. Washington, D.C.: National Defense University Press.
- Bellamy, A. J., Williams, P. ve Griffin, S. (2010). *Understanding Peacekeeping*. 2.b. Cambridge, UK: Polity Press.
- Berman, E. and Sams, K. E. (2000). *Peacekeeping in Africa: Capabilities and Culpabilities*. New York, NY: United Nations Publications UNIDIR.
- Bouka, Y. and Nyabola, N. (2016). The Crisis in Burundi and the Apathy of International Politics, Heinrich-Böll-Stiftung Democracy E-Paper, Berlin, [Online] https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20160510e-papercrisis-burundi-and-apaty-international-politics_in.pdf [Erişim Tarihi: 17.02.2019].
- Boutros-Ghali, B. (1992). Empowering the United Nations, *Foreign Affairs*, 71(5): 90-102.
- Bowden, M. (1999). *Black Hawk Down: A Story of Modern War*. New York, NY: Atlantic Monthly Press.
- Butros-Gali, B. (1993). *Bir Barış Gündemi*. Ankara: BM Enformasyon Merkezi Yayını.
- Caparini, M., Aubyn, F. K., Davies, O. V., Dessu, M. K. and Peter, M. (2015). The Role of the Police in UNAMID, The Institute for Security Studies (ISS) Monograph Number 190, Pretoria, South Africa, [Online] file:///C:/Users/User/Downloads/Caparini_roleofpoliceinUNAMID.pdf [Erişim Tarihi: 17.02.2019].
- Coate, R. A. and Puchala, D. J. (1990). Global Policies and the United Nations System: A Current Assessment, *Journal of Peace Research*, 27(2): 127-140.
- Crossette, B. (2000). Annan Sets Up Panel to Study UN's Peacekeeping Predicament, *New York Times*, 8 Mart, s.1.
- Çoban Öztürk, E. (2011). Toplumsal Yapılar ve Şiddet: Ruanda Örneği, *Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Dergisi*, 1(1): 67-114.
- Demirtürk Demirdöğen, Ü. (2006). Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Operasyonları ve Güç Kullanma Olgusu (1946-1996), *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(11): 236-257.
- De Waal, A. (1994). Genocide in Rwanda, *Anthropology Today*, 10(3): 1-2.
- Dharmapuri, S. (2013). *Not Just a Numbers Game: Increasing Women's Participation in UN Peacekeeping*. Providing for Peacekeeping No. 4, New York: International Peace Institute.
- Duran, H. (2001). Birleşmiş Milletler ve Müdahale, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2): 131-142.
- Durch, W. J. (1993). *The United Nations and Collective Security*. Pennsylvania, PA: US Army War College.
- Durch, W. J., Holt, V. K., Earle, C. R. and Shanahan, M. K. (2003). *The Brahimi Report and the Future of Peace Operations*. Washington, DC: The Henry L. Stimson Center.
- Finkelstein, N. G. (1995). *Image and Reality of the Israel-Palestine Conflict*. New York, NY: Verso.
- Gberie, L. (2016). The United Nations Mission in Liberia, African Politic, African Peace, Paper No: 15, World Peace Foundation, June 2016 Report on the Future of Peace Missions in Africa, [Online] <https://sites.tufts.edu/wpff/files/2017/07/15.-The-UN-Liberia-Gberie.pdf> [Erişim Tarihi: 16.02.2019].

- Hara, F. (1999). Burundi: A Case of Parallel Diplomacy, (Editör) Crocker, C. A., Hampson, F. O. and Aall, P.: *Herding Cats: Multiparty Mediation in a Complex World* içinde (ss.22-43) New York, NY: United States Institute for Peace.
- Hirsch, J. L. and Oakley, R. B. (1995). *Somalia and Operation Restore Hope: Reflections on Peacemaking and Peacekeeping*. Washington, DC United States Institute of Peace Press.
- Hürsoy, S. (2005). Security Sector Reform and Peacekeeping Operations. Tam Bildiri Metni, Seminar of Cooperation and Co-ordination in and on Peace Operations: Challenges for UN Member States in the New Era, Pekin, ÇHC.
- Hürsoy, S. (2006). Birleşmiş Milletler Barış Operasyonlarının Yeniden Yapılandırılması Çerçevesinde Avrupa Birliği ve Türkiye'nin Sivil Katkıları, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61(1): 201-222.
- ICRC (International Committee of the Red Cross). (2013). Interview with Lieutenant General Babacar Gaye: United Nations Military Adviser for Peacekeeping Operations, *International Review of the Red Cross*, 95 (891/892): 485-493.
- IRRI (The International Refugee Rights Initiative). (2016). The Challenges of Peacekeeping in Darfur, [Online] <https://www.refworld.org/pdfid/576b99c84.pdf> [Erişim Tarihi: 17.02.2019].
- Jackson, S. (2006). The United Nations Operation in Burundi (ONUB) – Political and Strategic Lessons Learned, Conflict Prevention and Peace Forum, New York [Online] http://www.operationspaix.net/DATA/DOCUMENT/5534-v~The_United_Nations_Operation_in_Burundi-_Political_and_Strategic_Lessons_Learned.pdf [Erişim Tarihi: 17.02.2019].
- Karaosmanoğlu, A. (1981). *İç Çatışmaların Çözümü ve Uluslararası Örgütler*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Khobe, M. M. (2000). The Evolution and Conduct of ECOMOG Operations in West Africa. Monograph No 44: Boundaries of Peace Support Operations, Feb 2000, [Online] <http://www.iss.co.za/Pubs/Monographs/No44 IECOMOG.html> [Erişim Tarihi: 15.02.2019].
- Luard, E. (1986). *The United Nations*. London: MacMillan.
- Lucey, A. and Kumalo, L. (2018). Sustaining Peace in Practice: Liberia and Sierra Leone, The Institute for Security Studies (ISS) Policy Brief, [Online] https://cic.nyu.edu/sites/default/files/sustaining_peace_in_practice-liberia_and_sierra_leone.pdf [Erişim Tarihi: 15.02.2019].
- Lynch, C. and Kessler, G. (2004). U.S. Calls Killings in Sudan Genocide, *The Washington Post*, 16 Aralık, s.2.
- Lyons, T. (2006). Ethiopia in 2005: The Beginning of the Transition?, *CSIS Africa Notes*, January, 1-8.
- Lyons, T. (2009). The Ethiopia-Eritrea Conflict and the Search for Peace in the Horn of Africa, *Review of African Political Economy*, 36(120): 167-180.
- Martin-Brûlé, S-M. (2016). *Evaluating Peacekeeping Missions: A Typology of Success and Failure in International Interventions*. London, UK: Routledge.
- Mbadlanyana, T. and Onuoha, F. C. (2009). Peacekeeping and post-conflict criminality Challenges to the (re-) establishment of rule of law in Liberia, The Institute for Security Studies (ISS) Paper 190, July 2009, [Online] <file:///C:/Users/User/Downloads/PAPER190.pdf> [Erişim Tarihi: 15.02.2019].

- Mickler, D. (2013). UNAMID: A Hybrid Solution to a Human Security Problem in Darfur?, *Conflict, Security & Development*, 13(5): 487-511.
- MONUSCO (2019). Monusco at a Glance, Factsheet dated from February 2019, DRC: MONUSCO SC-PID Publication, [Online] https://monusco.unmissions.org/sites/default/files/factsheet_monusc_february_2019_-_english.pdf [Erişim Tarihi: 15.02.2019].
- O'Brien, M. (2010). *National and international criminal jurisdiction over United Nations peacekeeping personnel for gender-based crimes against women*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Nottingham Üniversitesi, Nottingham, UK.
- Oladipo, T. (2017). The UN's Peacekeeping Nightmare in Africa. *BBC News*, 5 Ocak. [Online] <https://www.bbc.com/news/world-africa-38372614> [Erişim Tarihi: 11.01.2019].
- Özçelik, S. (2016). Çok Taraflı Barışgücü Müdahaleleri: BM ve AB Barış ve Çatışma Çözümü Ortak Operasyonları, (Editör) Parlar Dal, E., Oğuz Gök, G. ve Sakman, T.: *Küresel Yönetişim, Güvenlik ve Aktörler: 70. Yılında BM içinde* (ss.137-156) İstanbul: TASAM Yayınları.
- Pratt, M. (2006). A Terminal Crisis? Examining the Breakdown of the Eritrea-Ethiopia Boundary Dispute Resolution Process, *Conflict Management and Peace Science*, 23: 329-341.
- Roberts, A. and Kingsbury, B. (1993). *United Nations, Divided World: The UN's Roles in International Relations*. Oxford, UK: Clarendon Press.
- Rolandsen, Ø. H. (2015). Small and Far Between: Peacekeeping Economies in South Sudan, *Journal of Intervention and Statebuilding*, 9(3): 353-371.
- Salama, D. (2016). Is Hybrid Peacekeeping a Model of Success? The Case of UNAMID, Article for UN University, Tokyo, [Online] <https://unu.edu/publications/articles/hybrid-peacekeeping-case-of-unamid.html> [Erişim Tarihi: 17.01.2019].
- Temoney, K. E. (2016). The 1994 Rwandan Genocide: The Religion/ Genocide Nexus, Sexual Violence, and the Future of Genocide Studies, *Genocide Studies and Prevention: An International Journal*, 10(3): 3-24.
- Tronvoll, K. (1999). Borders of Violence-Boundaries of Identity: Demarcating the Eritrean Nation-state, *Ethnic and Racial Studies*, 22(6): 1037-1060.
- Tull, D. M. (2009). Peacekeeping in the Democratic Republic of Congo: Waging Peace and Fighting War, *International Peacekeeping*, 16(2): 215-230.
- UN (United Nations). (2000). "Brahimi Report" Report of the Panel on United Nations Peace Operations (2000), [Online] http://www.un.org/en/events/pastevents/brahimi_report.shtml [Erişim Tarihi: 12.01.2019].
- UN (United Nations). (2015). What is Peacekeeping. [Online] <https://peacekeeping.un.org/en/what-is-peacekeeping> [Erişim Tarihi: 12.01.2019].
- UN (United Nations). (2018). Conduct in UN Field Missions: Professionalism, Efficiency, Integrity, Dignity. [Online] <https://conduct.unmissions.org> [Erişim Tarihi: 14.01.2019].
- UN DFS (United Nations Department of Field Support). (2018a). Sexual Exploitation and Abuse Risk Management Toolkit. UN Peace Operations, [Online] https://conduct.unmissions.org/sites/default/files/dpko-dfs_sea_risk_toolkit_28_june_2018_modified.pdf [Erişim Tarihi: 12.01.2019].
- UN DFS (United Nations Department of Field Support). (2018b). Serving with Pride: Key Initiatives to Prevent and Address Misconduct, United Nations Peace Operations. New York, NY:

UN Publications, [Online] https://conduct.unmissions.org/sites/default/files/serving_with_pride_final_31_may_2018_0.pdf [Erişim Tarihi: 12.01.2019].

UN DPKO (United Nations Department of Peacekeeping Operations). (2019). *Current Peacekeeping Operations*. [Online] <https://peacekeeping.un.org/en/current-peacekeeping-operations> [Erişim Tarihi: 10.01.2019].

UN DPKO/DFS (United Nations Department of Peacekeeping Operations/ Department of Field Support). (2012). *Civil Affairs Handbook*. Durban, South Africa: UN Publications.

UN General Assembly (2000). A comprehensive strategy to eliminate future sexual exploitation and abuse in United Nations peacekeeping operations. A/55/305 S/2000/809, Fifty-fifth Session Item 87 of the provisional agenda, Letter dated 17 August 2000 from the Chairman of the Panel on United Nations Peace Operations to the Secretary-General about "Brahimi Report" Report of the Panel on United Nations Peace Operations (2000), 21 August, [Online] <https://undocs.org/A/55/305> [Erişim Tarihi: 16.01.2019].

UN General Assembly (2005). A comprehensive strategy to eliminate future sexual exploitation and abuse in United Nations peacekeeping operations. A/59/710, Fifty-ninth Session Agenda item 77, Letter dated 24 March 2005 from the Secretary-General to the President of the General Assembly about Zeid Report, 24 March, [Online] http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/59/710 [Erişim Tarihi: 12.01.2019].

UN News (2000). Transcript of Press Conference by Secretary General Kofi Annan at Headquarters, New York, NY: UN Publications, [Online] <https://www.un.org/press/en/2000/20000307.sgsm7324.doc.html> [Erişim Tarihi: 15.01.2019].

UN Security Council (2016). Report of the Secretary-General on the African Union/United Nations Hybrid Operation in Darfur, S/2016/812, 27 September, [Online] https://unamid.unmissions.org/sites/default/files/sg_report_on_unamid_27sept2016.pdf [Erişim Tarihi: 15.01.2019].

Usden, R. and Juergenliemk, H. (2012). History of UN Peacekeeping. *Factsheet by Global Governance Institute*, Brussels, Belgium, Ekim, ss. 1-2 [Online] https://www.globalgovernance.eu/wp-content/uploads/2015/02/GGI-Factsheet-History-of-UN-Peacekeeping_October2012.pdf [Erişim Tarihi: 12.01.2019].

USSOCOM (1998). *United States Special Operations Command History*. Tampa, FL: USSOCOM History Office Pub.

Vieira, M. (2016). Sierra Leone: Promoting peace or prolonging violence? The duality of the UN Peacekeeping, *Conflict Studies Quarterly*, 16: 72-92.

Wennesland, B. M. E. (2013). *The U.S. Involvement in Somalia in the Post-Cold War Years*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Osle Üniversitesi, Oslo, Norveç.

Wippman, D. (1993). Enforcing Peace: ECOWAS and the Liberian Civil War, (Editör) Damrosch, L. F.: *Enforcing Restraint, Collective Interventions in Internal Conflicts* içinde (ss.157-203) New York, NY: Council on Foreign Relations Pub.

White, N. D. (1990). *The United Nations and the Maintenance of International Peace and Security*, Manchester, UK: Manchester University Press.

Young, J. (2006). Eastern Sudan: Caught in a Web of External Interests, *Review of African Political Economy*, 33(109): 594-600.